

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI
FILOZOFICKÁ FAKULTA
Katedra slavistiky

**Terminologická báze a tematické pracovní listy pro inovaci výuky překladu
a tlumočení (výtvarné techniky)**

**Baza terminów i tematyczne karty pracy dla inowacji nauki przekładu i
tłumaczenia (techniki plastyczne)**

Terminological base and thematic worksheets for innovation of the translation
and interpretation education (art technics)

Bakalářská diplomová práce

Autorka práce: Agata Kajfoszová

Polština se zaměřením na hospodářsko právní a turistickou oblast
3. ročník

Vedoucí práce: Mgr. Jan Jeništa

Olomouc 2011

Poděkování

Ráda bych zde poděkovala vedoucímu mé bakalářské práce Mgr. Janu Jenišтови a také Dr. Michałovi Hanczakowskému za cenné rady a připomínky, které mi pomohly k vypracování této bakalářské práce.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci vypracovala samostatně a že jsem uvedla veškerou literaturu a citace, které v ní jsou použity.

V Olomouci dne 9. 5. 2011

Obsah

Úvod.....	5
1. JEDNODUCHÁ CHARAKTERISTIKA POLŠTINY A ČEŠTINY	6
2. PŘÍZVUK A SPRÁVNÁ VÝSLOVNOST	6
3. METODY VYUČOVÁNÍ JAZYKA	8
3.1. PRACOVNÍ LISTY	9
4. ZRÁDNÁ SLOVA	10
5. HOVOROVÝ JAZYK	12
6. FRAZEOLOGISMY	19
7. TÉMATICKÉ PRACOVNÍ LISTY PRO VÝUKU PŘEKLADU A TLUMOČENÍ	21
A. Slovní zásoba – výtvarné techniky	21
B. Polsko – český, česko – polský oddíl	22
C. Klíč k úlohám	31
8. STRUČNÝ SLOVNÍK.....	36
Závěr.....	37
Shrnutí	38
Abstrakt	38
Streszczenie	38
Anotace.....	40
Bibliografie.....	41
Seznam zkratk	42

Úvod

Jako téma této bakalářské diplomové práce mi byly vybrány – výtvarné techniky. Zkoumala jsem zde tedy termíny, které se týkají právě tohoto odvětví umění.

Práce má 3 části a její součástí jsou: tematické pracovní listy. Pracovní listy mají učebnicový charakter a mohou tak sloužit jako pomůcka pro výuku polského jazyka. Jejich cílem je lepší komunikace mezi pedagogem a studentem a také zjednodušení výuky polštiny. Mají podobu jednoduchým cvičení a obohacují slovní zásobu.

Dále zde najdete stručný česko – polský slovník, který obsahuje 200 termínů. Je k němu připojeno vysvětlení každého slova v obou jazycích a příklady použití ve větách.

Provedla jsem také analýzy daných termínů např. podle jejich významu ve spisovné a hovorové polštině, podle podobnosti slov v polštině a češtině a zmínila jsem rovněž problémy, jaké mohou tato slova představovat pro překladatele a tlumočníky (tzv. zrádná slova).

Ve této práci zkoumám a porovnávám české a polské odborné i obecné termíny, týkající se výtvarného řemesla. Je zde např. uvedeno, jak a do jaké míry se jazyk změní převedeme-li odborné slovníkové termíny do hovorového jazyka a čím jsou tyto změny zajímavé. Dále pak jakou má nebo naopak nemá spojitost slovo v běžné řeči s ekvivalentem použitým v ustáleném slovním spojení.

Část textu, hlavně tematické listy, je rovněž věnována pedagogické praxi a metodám výuky a studia polského jazyka. Jsou zde uvedeny způsoby, které používají učitelé během výuky a také způsoby, jakým si mohou studenti zjednodušit studium a současně zdokonalit slovní zásobu.

Celá práce je psaná srozumitelným jazykem aby jej mohl pochopit téměř kdokoliv, nejen pedagogové a studenti.

1. JEDNODUCHÁ CHARAKTERISTIKA POLŠTINY A ČEŠTINY

Čeština a polština se na první pohled zdá být stejná. Nebo přinejmenším velice podobná – to platí pro region ve, kterém žijí (Těšínsko). Ale i v ostatních částech České republiky jsou na tom tyto dva slovanské jazyky obdobně. Pro člověka, který se již s tímto jazykem blíže seznámil, je srovnání češtiny a polštiny mnohem jednodušší než pro člověka, který se tento jazyk učí od základů a polštinu v plnosti jejího znění nikdy tak úplně neslyšel (tím je myšleno to, že nikdy nekomunikoval s někým, kdo mluví polsky, ani nikdy nestrávil v Polsku déle než jeden den.)

2. PŘÍZVUK A SPRÁVNÁ VÝSLOVNOST

Pro člověka, který se tento jazyk teprve učí, není tak úplně těžké zapamatovat si slovíčka a tvoření vět, tedy gramatiku. Velice dlouho ovšem trvá najít v mluveném projevu ten "správný" přízvuk. Mnohdy se stává, že dotyčná osoba gramatiku sice dokonale ovládá, ale v momentě, kdy se snaží polsky mluvit, selhává právě kvůli přízvuku. Tento problém ale nemají pouze začátečníci. Kamenem úrazu to může být i např.: pro Poláka, žijícího v Čechách nebo také pro Čecha s polskými kořeny.

Je to možná způsobeno i podobností obou jazyků a také tím, že se student polštiny naučí gramatiku, slovosled, zvládá jazyk i po stylistické stránce, ale bohužel přízvuk již dále nijak důrazně nezdokonaluje i když učitel, který jazyk učí jeho fonetickou stránku dokonale ovládá. Pro představu je zde uveden malý příklad rozdílů mezi důrazem, který klademe na slabiky v českých a v polských výrazech: v češtině klademe důraz na první slabiku (**te**-le-vi-ze, **slu**-ne-čni-ce, **tva**-ro-slo-ví) a v polštině na předposlední (ze-sta-**wie**-nie, te-le-**wi**-zja, od-ro-**dze**-nie atp.).

Je pravda, že student zná všechna tato pravidla, ale svou pozornost zaměřuje spíše na jiné, podle něj těžší disciplíny, jako je např. již zmíněná gramatika a tvoření vět. Záleží ovšem nejen na studentovi a jeho odhodlání učít se daný jazyk poctivě, ale i na pedagogovi a jeho studijních metodách.

V praxi studium jazyka záleží většinou na pedagogovi. Závisí totiž na něm, co bude po studentech vyžadovat a jaké materiály jim poskytne. Co je důležité pro jednoho pedagoga samozřejmě nemusí být stejně důležité i pro jiného. V knize *ABC Metodyki nauczania języka polskiego jako obcego* autorky Anna Seretny a Ewa Lipińska citují H.Komorowskou, která tvrdí: „Według niektórych uczących należy dążyć, by uczniowie opanowali wymowę idealną, właściwie identyczną z tą, jaką charakteryzuje rodzimych użytkowników danego języka. Inni

twierdzą, iż wymowie nie warto w ogóle poświęcać czasu, gdyż w nauczaniu języka są rzeczy o wiele istotniejsze, takie mianowicie jak gramatyka, czy słownictwo.“ (2005: 29)

Jestliže si pedagog vybere druhou možnost, o které se autorky zmiňují, tak se dá říci, že první zkušenosti s učením přízvuku student získává až návštěvou dané země, kde je nucen se nějakým způsobem sám dorozumět. Je to ten nejtěžší, ale zároveň nejlepší způsob jak si cizí řeč osvojit. Do té doby by student mohl být pouze jakýmsi pasivním pozorovatelem jazyka.

Důležité je, aby se pedagog snažil mluvit učeným jazykem jakmile se student seznámí s jeho základy. Čím dříve se bude snažit sám formulovat věty a napodobovat přízvuk, tím dříve a lépe se jazyk naučí. Student tedy nemůže rozvíjet svojí schopnost komunikace v cizím jazyce bez výuky výslovnosti.

Velice dobrou pomůckou pro učení správné výslovnosti a přízvuku je také sledování filmů v originálním znění i s původními titulky, poslouchání různých nahrávek mluveného slova nebo písni. Psanému slovu totiž student porozumí mnohem lépe než mluvenému, neovládá-li výslovnost dokonale. Student si takto může jednotlivé věty pozastavovat a pomocí slovníku si zaznamenané termíny překládat a zapisovat. Jednou z důležitých zásad je rovněž časté opakování textů. To není důležité pouze pro výslovnost, ale také pro rozšíření slovní zásoby. Student si tak pár nahrávek vyslechne několikrát, ale bude mít jistotu, že si termíny i celé fráze bude pamatovat.

Na druhou stranu je jasné, že i pro lidi, kteří se studiem polštiny přímo nezabývají a znají ji pouze zběžně např. z tisku, televize a ostatních médií, jsou rozdíly mezi oběma přízvuky slyšitelné a mohla bych říci doslova „hmatatelné“. Člověk, který se učí cizí jazyk ovšem nesmí rozdíly pouze slyšet, ale také se musí naučit jim porozumět a umět s nimi pracovat tzn. používat je v běžné komunikaci.

Problém by také mohl nastat ve chvíli, kdy se polština začne plést s dalšími slovanskými jazyky. Mohu zde uvést její podobnost např. s ruštinou, co se týče rozlišování výslovnosti měkkého a tvrdého I/Y, které se v češtině nerozlišuje. „Im odleglejszy jest język rodzimy uczącego się, tym większe może mieć kłopoty z wymową polskich głosek.“ (2005: 31) – jak uvádí Seretny a Lipińska.

Polština má stejně jako čeština nespočet nářečí (tzv. dialektů), které jsou pro laika jen obtížně rozlišitelná.

Hovoří-li Polák s Čechem, je konverzace o mnoho srozumitelnější než kdyby se domlouvali každý ve svém nářečí. V takovém případě je pochopení vět téměř nemožné.

3. METODY VYUČOVÁNÍ JAZYKA

Metod vyučování cizího jazyka je mnoho. Každý pedagog si vybírá tu, která jemu a jeho studentům nejvíce vyhovuje.

Studenti mají také nespočet různých pomůcek, jak si nové termíny co nejlépe zapamatovat a naučit se je používat.

Poslouchání nahrávek a sledování filmů s původními titulky zde již uvedeno bylo a patří mezi techniky učení výslovnosti. Není to ovšem jediná metoda. Dalšími jsou např. technika, kdy vyučující vysloví několikrát za sebou slova, která jsou stejná až na jedno slovo, které výslovnost se od ostatních minimálně liší. Např.: *proszę* a *prosię* nebo *Kasia* a *kasza*. Posluchač má tedy za úkol chybu podle poslechu najít, slovo si napsat a poté rozdíl vysvětlit. Kromě samotného poslechu je zde také opakování slov i celých frází z nahrávek, několikaminutová konverzace ve dvojicích a posléze před zbytkem třídy, popisování obrázků nebo čtení textu, které je nahráváno a následně pouštěno studentovi, který si tak může sám zkusit najít chyby ve výslovnosti nebo mu budou pedagogem vysvětleny.

Podle autorek knihy *ABC Metodyki nauczania języka polskiego jako obcego* existují 2 základní techniky, jak se naučit správně pravopis.

První závisí na přepisování. Např.: seřadit slova uvedená v rámečku podle abecedy, přiřadit k obrázku správné pojmenování nebo seřadit přeházená slova tak, aby vytvořily souvislou větu.

Pro pokročilé je dobrým cvičením také tvoření např. přídavných jmen o podstatných jmen nebo spojování výrazů, které mají společné atributy.

Druhou technikou je diktát. Studenti mohou v textu doplňovat písmena a tím se mohou naučit i rozlišování velkých a malých písmen nebo jim vyučující může diktovat celé věty. Pravopis mají také šanci se naučit samostatným opisováním vět z knihy nebo nějakého jiného, gramaticky bezchybného textu.

Velice zajímavou metodou je také kreslení obsahu textu, který je studentům předčítán. Vzniklý obrázek pak musí opět popsat slovy. Takovým způsobem text sice změní, ale obsah se zachová.

V praxi existuje také čistě studentská metoda, jak se naučit nová slova, a to slovník. Nejedná se ovšem o klasický slovník odborných výrazů jako je třeba *Inny słownik języka polskiego PWN* nebo *Slovník spisovné češtiny pro školu a veřejnost*, ze kterých bylo čerpáno v této práci, ale o vlastní slovník, který si studenti vyrobí. Jsou to kartičky formátu A6, na kterých jsou napsána slova nebo fráze, které dělají studentovi největší problémy nebo které jsou pro něj nová. Takový malý slovník je také velmi dobrou pomůckou pro zapamatování hovorových

slov, které se student ve škole nemá šanci naučit, ale které jsou také důležitou součástí komunikace zejména mezi mladými lidmi.

Také již zmiňované přiřazování slov k obrázku nebo celkem zábavnou hru slovní fotbal. Slovní fotbal závisí na vymýšlení slova, které bude začínat na písmeno nebo slabiku, na kterou končilo slovo předešlé.

Zvolení techniky a způsobu jakým se pedagog bude snažit vyučovat rovněž závisí na věku studentů. Je jasné, že hry jako již zmiňovaný slovní fotbal nebo opakování různých slovních spojení (třeba i říkanek a jazykolamů) bude více bavit děti nebo žáky základních škol nežli dospělé studenty. Také počet nových slov a frází, které si při takové činnosti zapamatují bude u dětí určitě vyšší.

Nad metodami vyučování jazyka jsme se také zamýšleli během tvoření pracovních listů, které jsou součástí této bakalářské práce.

3.1. PRACOVNÍ LISTY

Metodika vyučování polštiny se promítla i do pracovních listů. Je to souhrn cvičení, která mají učebnicový charakter a která mají pomoci studentům lépe se orientovat v polštině a tak se tento cizí, i když v podstatě podobný jazyk naučit.

Cílem pracovních listů bylo vypracování poměrně jednoduchých cvičení, které by měl zvládnout každý, kdo už má za sebou úplné základy polštiny a začíná se učit složitější slovní vazby a také začíná s konverzací.

Pracovní listy jsou celé psány v polštině, týkají se výtvarných technik, což je i tématem této bakalářské práce a mají 14 cvičení. Jejich součástí je i klíč k řešení daných úloh.

Obsahují 2 souvislé texty zhruba na jednu stranu, na kterých si studenti mohou procvičit čtení a také správnou výslovnost, která zde byla zmíněna již v předešlé kapitole.

K textům se vztahuje také řada cvičení, která prověří, jak dobře si student text prostudoval, kolik důležitých informací si byl v cizím jazyku schopen zapamatovat a také je-li schopen text shrnout vlastními slovy. To vede studenta k samostatnému uvažování a také k prvním zkušenostem s komunikací v cizím jazyku.

V souvislosti s textem se tam objevují cvičení jako jsou – pravda/lež, kdy jsou podány věty, o kterých je třeba říct, jestli jsou pravdivé, či nikoliv. Dále pak hledání klíčových výrazů nebo překlad.

V listech jsou uvedena i ryze gramatická cvičení, jako je doplňování podstatných jmen do vět, přiřazování k podané definici správné vysvětlení nebo spojování slov.

Můžete tam nalézt i 2 slohová cvičení, u kterých si student kromě již zmiňovaného samostatného uvažování procvičí i písemný projev.

Jako inspirace pro tvorbu těchto listů byl použit obsah, respektive struktura obsahu některých knih, které se zabývají pedagogickou koncepcí.

4. ZRÁDNÁ SLOVA

I když patří oba jazyky do skupiny západoevropských a jsou tudíž příbuzné, vyskytují se v obou řečech skupiny výrazů, které by mohly i zkušenému překladateli ztížit práci. Jedná se o pojem „zrádná slova“ aneb tzv. „jazykové pasti“, kterých je v obou jazycích mnoho. Takto jsou nazývány lexikální jednotky formálně shodné nebo podobné, ale významově odlišné.

Také v této práci se vyskytla některá slova, která by mohla být špatně pochopena a tím také lehce zaměněna za jiná. Mohla by tedy stanovit problém nejen v překladatelské praxi (ve které jsou zrádná slova občasně také nazývány „zrádnými přáteli překladatelů“), ale i v běžné komunikaci.

V této kapitole bylo pro příklad vybráno pár termínů z vypracovaného slovníku, ke kterým byly přiřazeny ony "jazykové pasti". Tzn. jejich na první pohled podobné, leč sémanticky odlišné protějšky.

Nejdříve je zde uveden polský výraz, ke kterému je připojen český termín. Aby vše bylo přehlednější, jsou vybraná slova zvýrazněna tučným písmem.

- Termín **artysta** v polštině znamená umělec. Tedy člověk, který se zabývá uměleckým řemeslem. Může to být např.: herec, hudebník, malíř, sochař apod. V češtině existuje velice podobné slovo a sice **artista**. Oba termíny se, jak je patrné, liší pouze měkkým a tvrdým „i“. Význam uvedeného slova je ovšem zcela jiný. Artistou můžeme v češtině nazvat akrobata. Tedy člověka, který pracuje v cirkusu.
- Dalším vybraným slovem je **barwny**. Jeho český protějšek sice není úplně stejný, ale přesto by se dal lehce zaměnit. Je jím slovo **barvitý**. Slovem barwny označujeme něco, co má hodně barev, je barevně pestré, zatímco barvité může být v češtině spíše poutavé a zajímavé vyprávění nežli obraz nebo výkres.
- Dále pak – **deska**. Deska znamená v polštině stejně jako v češtině prkno. Ovšem v češtině existuje ještě jiná deska a to gramofonová. Obojí tedy slouží k něčemu úplně

jinému. Může to znít sice poněkud zvláštně, ale problém by zde mohl nastat během překládání odborných textů s technickým zaměřením. Zaměnit tedy desku s deskou by asi pro překladatele nebylo tím nejlepším řešením.

- Příležitostí, vyzkoušet si podobný překlad v praxi, je skutečně mnoho. Technické texty totiž tvoří 95% z celkového počtu překladů, zatímco ty literární a jiné pouhých 5%.
- **Dziedzina** znamená odvětví určitého oboru nebo vykonávané odborné činnosti. Oproti tomu český pojem **dědina** je zastaralým hovorovým pojmem, který znamená vesnice.
- **Faktura** je v polštině i v češtině daňový doklad, tzn. účet za zboží nebo provedenou za práci. V polštině se tímto slovem navíc označuje textura, tj. povrch nějakého materiálu v závislosti na technice jeho provedení, např.: faktura lnu » textura lnu.
- Slovo **klej** se do češtiny překládá jako lepidlo, v češtině naopak vyjadřuje rozkazovací způsob slovesa **klít**, tedy nadávat.
- Dalším zrádným slovem je **okres**. Význam tohoto termínu je – fáze, stádium, období nebo časový úsek. Např.: „*Okres wegetacji roślin jest krótki.*“ nebo „*Okres odrodzenia.*“ Jednoduše bychom toto slovo mohli přeložit také jako doba trvání. Použijeme-li slovo okres **okres** v češtině, máme tím na mysli územní správní jednotku, v polštině Urząd Powiatowy. příklad: „*Náš okres má skvělé výsledky*“ nebo hovor. okresní instituci, příklad: „*Poslal žádost na okres*“.
- **Plama** znamená v polštině i v češtině - skvrna. Ovšem v češtině je tento výraz již zastaralý a příliš často se nepoužívá. V polštině se plamou nazývá také hanba nebo ostuda.
- **Plyn** je tekutá látka jako např.: voda, kdežto **plyn** označuje neviditelnou tvarově proměnlivou látku. „*Do mycia naczyń używamy plyn*“ – to znamená, že k mytí nádobí používáme nějakou tekutinu jako je jar nebo jiný čisticí prostředek. Plyn se do polštiny překládá jako gaz.

- Sochařské dílo se v polštině označuje souhrnným názvem **rzeźba**. V češtině existuje podobné slovo – **řežba**. Je to termín, který vyjadřuje bitku, rvačku nebo boj.
- **Siekacz** je název pro nářadí, kterým se ve výtvarné praxi vyřezává tvary, oproti tomu **sekáč** je název pro toho, kdo seká (obilí, trávu) nebo expresivní výraz pro elegantního, či přitažlivého muže (švihák).
- Termínem **surowiec** se označuje surovina a tj. surová látka nebo hmota. V češtině se máme výraz surovec, který je názvem pro člověka dopouštějícího se surových činů, hovorově - rváč.
- Další slovo je **sztuka**, což znamená česky umění. Český výraz **štuka** vyjadřuje název pro stavební hmotu z vápna, sádry, mramorové moučky a písku, která slouží k provádění jemných omítek, ozdob, plastik apod. – štuka (stavební hmota z vápna, (sádry, mramorové moučky), a písku k provádění jemných omítek, ozdob, plastik apod. Dále pak může vyjadřovat určité množství příze nebo otesaný kámen.
- Posledním vybraným termínem je **zywica**, která polsky znamená lepkavý výtažek ze stromů neboli mízu. V češtině se používá slovo **živice**, což je přírodní hořlavá organická látka, např.: ropa. Je to důležitá surovina nebo souhrnný název pro látky užívané při stavbě silnic jako jsou např.: asfalt nebo dehet.

Pro překladatele je správné pochopení slov a tak i celé věty základem. Studenti se vždy učí nepřekládat věty slovo od slova, ale porozumět obsahu a ten poté zpracovat co cizojazyčné podoby. Největší chybou, kterou může každý začínající překladatel udělat, je překládání každého slova jednotlivě. Můžeme tedy říci, že takto přeložený materiál již sám o sobě zcela znehodnocuje původní text.

5. HOVOROVÝ JAZYK

Jak v češtině, tak i v polštině existuje tzv. slang aneb hovorový jazyk. Je to skupina slov, kterými se dorozumívá např.: určitá věková skupina, lidé, kteří vykonávají stejné specifické povolání, členové různých komunit, příznivci dané záliby či aktivity nebo náboženské skupiny.

Ze slovníku, který je součástí této práce bylo opět náhodně vybráno několik termínů, které se staly předmětem malé analýzy. Analýza spočívá v porovnání významu odborných slovníkových termínů, týkající se výtvarného umění, s jejich protějšky v hovorové polštině.

Polská vysvětlení jednotlivých slov jsou uvedena v odborném slovníku, který byl pro tuto práci vybrán. Konkrétně to byl *Inny słownik języka polskiego PWN*.

Níže uvedený rozbor se týká pouze hovorové polštiny. Čerpala jsem z knihy *Słownik polszczyzny potocznej* Macieje Czeszewského, vydané v roce 2006 ve Varšavě. Je to práce, která vznikala mezi lety 1995 – 2005 a která byla vytvořena z polštiny běžně používané, tzn., že se autor nezaměřoval na žádnou cílovou skupinu. Uvedená hesla jsou aktuální jednoduše zpracovaná a srozumitelná i pro běžného čtenáře, doplněna i autentickými příklady použitými ve větách. Je to tzv. „živý jazyk“.

Autor čerpal z mluveného (filmy, rádio...) a také z psaného (knihy, tisk, Internet, textové zprávy...) jazyka.

Uvedený slovník obsahuje téměř 7000 termínů a více než 8300 citátů. Mezi příklady se také občas objevují i vulgarismy. Czeszewski zde ovšem sám uvádí, že vulgarismy nejsou jakýmiś synonymy hovorového jazyka, ale pouze jeho přirozenou součástí. Jejich funkcí zde tedy není zahrnout jimi čtenáře, ale pomoci vykreslit občasný charakter hovorové řeči.

Stručný seznam vybraných analyzovaných termínů (PL – ČJ):

Zde je 20 vybraných termínů, které budou dále porovnávány s termíny z Czeszewského slovníku. V závorkách je provedena stručná charakteristika těchto slov v polštině i češtině, abychom je tak čtenáři se základními znalosti jazyka více přiblížili a byly poté pro něj lépe pojmenovatelné. Tzn. slovní druh, číslo, rod a pád.

- **akademicki** (przym., l. poj., rodz. męsk., M.) – **akademický** (příd. jm. tvrdé, č. jedn., r. m., N)
- **atrament** (rzecz., l. poj., rodz. męsk., M.) – **inkoust** (podst. jm., č. jedn., r. m., N)
- **bibuła** (rzecz., l. poj., rodz. ž., M.) – **pijavý papír** (**pijavý** – příd. jm. tvrdé, č. jedn., r. m., N), (**papír** - podst. jm., č. jedn., r. m., N)
- **deska** (rzecz., l. poj., rodz. ž., M.) – **prkno** (podst. jm., č. jedn., r. st., N)
- **farba** (rzecz., l. poj., rodz. ž., M.) – **barva** (podst. jm., č. jedn., r. ž., N)
- **figura** (rzecz., l. poj., rodz. ž., M.) - **figura** (podst. jm., č. jedn., r. ž., N)
- **gips** (rzecz., l. poj., rodz. męsk., M.) – **sádra** (podst. jm., č. jedn., r. ž., N)

- **jasny** (przym., l. poj., rodz. męsk., M.) – **světly** (příd.jm., č. jedn., r. m., N)
- **kartka** (rzecz., l. poj., rodz. ž., M.) – **list** (podst. jm., č. jedn., r. m., N), **papíru** (příslovce)
- **kolor** (rzecz., l. poj., rodz. męsk., M.) – **barva** (podst. jm., č. jedn., r. ž., N)
- **krawędź** (rzecz., l. poj., rodz. ž., M.) – **hrana** (podst. jm., č. jedn., r. ž., N)
- **kreska** (rzecz., l. poj., rodz. ž., M.) – **čára** (podst. jm., č. jedn., r. ž., N)
- **kultura** (rzecz., l. poj., rodz. ž., M.) – **kultura** (podst. jm., č. jedn., r. ž., N)
- **metal** (rzecz., l. poj., rodz. męsk., M.) – **kov** (podst. jm., č. jedn., r. m., N)
- **plastelina** (rzecz., l. poj., rodz. ž., M.) – **plastelína** (podst. jm., č. jedn., r. ž., N)
- **siekacz** (rzecz., l. poj., rodz. męsk., M.) – **řezák** (podst. jm., č. jedn., r. m., N)
- **srebro** (rzecz., l. poj., rodz. n., M.) – **stříbro** (podst. jm., č. jedn., r. st., N)
- **sztuka** (rzecz., l. poj., rodz. ž., M.) – **umění** (podst. jm., č. jedn., r. st., N)
- **warsztat** (rzecz., l. poj., rodz. męsk., M.) – **dílna** (podst. jm., č. jedn., r. m., N)
- **złoto** (rzecz., l. poj., rodz. n., M.) – **zlato** (podst. jm., č. jedn., r. st., N)

Dále následuje provedená analýza, která ukazuje, jak se význam těchto termínů, během používání ve slangu změnil. Analýza je doplněna příklady ve větách a jejich českými překlady.

- **Akademicki**: tzv. **kwadrans studencki** (zasł.) - Do češtiny se tento termín překládá jako „akademická čtvrt hodinka“. Je to tolerovaná doba zpoždění, po kterou mohou studenti po zahájení hodiny očekávat příchod učitele.

Použito ve větě: „*Może stary dzisiaj nie przyjdzie? – Spoko, spoko, przecież zawsze spóźnia się kwadrans akademicki.*“

Český překlad: „*Učitel dneska možná nedorazí. – Jen klid, akademická čtvrt hodinka.*“

- **Atrament**: derivát tohoto slova – **atramentówka** (komp.): tzv. **drukarka atramentowa** - inkoustová tiskárna.

Použito ve větě: „*Nie kupuj atramentówki, lepiej weź drukarkę laserową.*“

Český překlad: „*Nekupuj inkoustovou tiskárnu, ale raději laserovou.*“

- **Bibuła** (Pam.): tzv. **recepta** – lékařský předpis, recept.

Použito ve větě: „*Lewe bibuły zawsze w końcu są wykrywane.*“

Český překlad: „*Na falesné recepty se stejně vždycky přijde.*“

- **Deska** (zasł.): a) tzv. **kobieta z małym biustem** – dívka nebo žena s malými prsy.

Použito ve větě: „*Z taką deską to w żadnej dyskotecie bym się nie pokazał.*“

Český překlad: „*S takovouhle plochou holkou bych se na žádné diskotéce ani neukázal.*“

b) tzv. **deskorolka** - skateboard.

Použito ve větě: „*Oryginalne deski mają odjazdowe graffiti na spodzie.*“

Český překlad: „*Originální skateboardy mají dole vypracované graffiti.*“

c) tzv. **tablica w szkole** – školní tabule.

Použito ve větě: „*Przetrzeć mi deskę mokrą gąbką!*“

Český překlad: „*Smažte mi tu tabuli mokrou houbou!*“

- **Farba** (list.): tzv. **krew** – krev.

Použito ve větě: „*Farba poszła mu z nosa.*“

Český překlad: „*Tekla mu z nosu krev.*“

- **Figura:** derivát tohoto slova – **figurówki** (Inter.): tzv. **łyżwy do jazdy figurowej** – brusle ke krasobruslení. Tento výraz se používá pouze v množném čísle!

Použito ve větě: „*Przy lodowisku czynna była wypożyczalnia łyżew, w której oferowano popularne „figurówki“.*“

Český překlad: „*Vedle kluziště byla otevřená půjčovna bruslí, ve které nabízeli oblíbené krasobruslařské brusle.*“

- **Gips:** slovní spojení **ładny gips** (zasł.): tzv. **zaskakująca, nieprzyjemna sprawa** – nečekaná, nepříjemná zpráva. Tento výraz by se dal také přeložit jako „skvělá zpráva“ v ironickém smyslu.

Použito ve větě: „*Trzecia jedyna na półrocze! Naprawdę niezły gips!*“

Český překlad: „*Třetí pětka na pololetí! Opravdu skvělá zpráva!*“

- **Jasny:** slovní spojení – **cholera jasna!** (zasł.): tzv. **przekleństwo** – nadávka.

Použito ve větě: „*Cholera jasna! Znowu do roboty!*“

Český překlad: „*Sakra! Zase musím do práce!*“

- **Kartka:** derivát tohoto slova – **kartkówka** (Inter.): tzv. **krótki sprawdzian pisemny** – krátká písemná prověrka.

Použito ve větě: „*Muszę przeczytać tę książkę, bo będzie kartkówka ze znajomości treści.*“

Český překlad: „*Musím přečíst tu knihu, protože bude písemka z jejího obsahu.*“

- **Kolor:** tzv. **kolorowe graffiti** (zasł.) - barevné graffiti.

Použito ve větě: „*Cięzka noc, jeden silver i trzy kolory.*“

Český překlad: „*To byla ale noc, jedno stříbrné a tři barevná graffiti.*“

Derivát tohoto slova – **kolorowy** (zasł.): tzv. **człowiek innej rasy niż biała** – hanlivě: barevný, člověk s jinou barvou kůže než je bílá.

Použito ve větě: „*Naziolę szczególnie nienawidzą kolorowych.*“

Český překlad: „*Neonacisté nesnáší hlavně barevné.*“

- **Krawędź:** derivát tohoto slova – **krawężnik** (UA): tzv. **policjant patrolujący ulicę** – policista který je na pochůzce = pochůzkář.

Použito ve větě: „*Widzę jakiegoś krawężnika.*“

Český překlad: „*Vidím nějakého pochůzkáře.*“

- **Kreska** (narko.): tzv. **porcja narkotyku w proszku uformowana na płaskiej powierzchni w linię prostą, gotowa do wciągnięcia przez nos** – hovorově: lajna, dávka drogy nasypaná do tvaru úzkého pruhu, která se do těla vtahuje nosem.

Použito ve větě: „*Zrobilam dla nas po kresce.*“

Český překlad: „*Udělal jsem pro každého z nás lajnu.*“

- **Kultura:** derivát tohoto slova – **kulturka** (zasł.): tzv. **o czymś lub o kimś wspaniałym, świetnym, znakomitym** – něco skvělého nebo úžasného.

Použito ve větě: „*Wchodzę, a tam luksusowe meble, wiesz, kulturka.*“

Český překlad: „*Vcházím dovnitř a tam luxusní nábytek – skvělé.*“

- **Metal** (Mach.): a) tzv. **heavy metal, gatunek muzyki rockowej** – heavy metal, druh rockové hudby.

Použito ve větě: „*On słucha metalu.*“

Český překlad: „*On poslouchá metal.*“

b) (zasł.) tzv. **wykonawca lub miłośnik muzyki heavy metal a także członek subkultury młodzieżowej związanej z tą muzyką** – hovorově metalista, což je heavy metalový hudebník, fanoušek nebo člen mládežnické subkultury, která má ráda tento druh hudby a životní obdobný životní styl.

- **Plastelina** (narko.): tzv. **narkotyk – haszysz** – droga – hašiš.

Použito ve větě: „*Nie wiesz kto ma o tej godzinie plastelinę na zbyciu?*“

Český překlad: „*Nevíš od koho bych ted' mohl sehnat hašiš?*“

- **Siekacz** (zasł.): tzv. hanlivě **tanie wino owocowe gorszego gatunku** – levné nekvalitní ovocné víno.

Použito ve větě: „*Ja kupię dwa siekacze a ty załatw wódkę.*“

Český překlad: „*Já koupím dvě vína a ty vodku.*“

- **Srebro** (Ślizg): tzv. **srebrne graffiti** – stříbrné graffiti.

Použito ve větě: „*Jest już sporo sreber na ulicach.*“

Český překlad: „*V ulicích je vidět hodně stříbrných graffiti.*“

- **Sztuka** (Ślizg): tzv. **atrakcyjna seksualnie młoda kobieta lub młody mężczyzna** – přitažlivá mladá žena nebo mladý muž.

Použito ve větě: „*Nagle patrzą: idą w naszą stronę dwie sztuki.*“

Český překlad: „*Najednou vidím, jak se k nám blíží dvě krásky/dva krasavci.*“

- **Brać/wziąć na warsztat** (zasł.): tzn. **zaczynać jakąś pracę, zaczynać zajmować się czymś, angażować się w coś** – začít se něčím zabývat.

Použito ve větě: „*Wczoraj wzięliśmy na tepetę Mickiewicza.*“

Český překlad: „*Včera jsme ve škole začali brát Mickiewicze.*“

- **Złoto:** slovní spojení **złoty strzał** (narko): tzv. **wstrzyknięcie śmiertelnej dawki narkotyku** – smrtelná dávka drogy aplikovaná do žíly = předávkování.

Použito ve větě: „*Mówi, że chyba pójdzie na złoty strzał.*“

Český překlad: „*Má v plánu se předávkovat.*“

V tomto bodu mohu připomenout, že tématem této bakalářské práce a také tématem pracovních listů je slovní zásoba z oblasti výtvarných technik. Vybrána byla tedy výhradně slova, která jsou s tímto oborem nějakým způsobem spjata. Bylo opravdu velice zajímavé, porovnávat vyloženě slovníkové termíny s jejich slangovými protějšky. Je vskutku obdivuhodné, jak lehce se např.: ze slovíčka **sztuka** stal ekvivalent pro přitažlivou ženu. Jak se třeba populární dětská hračka a výtvarná pomůcka **plastelina** proměnila na lehkou drogu nebo jak se ze **siekacze**, který se běžně používá v ateliérech k vyřezávání tvarů do tvrdého papíru nebo hlíny stalo levné víno.

Většina termínů (10) se svými „horšími“ ekvivalenty stala na základě konkrétní podobnosti (např.: materiálu, ze kterého jsou vyrobeny, tvaru, barvy apod...). Uvedu zde pár příkladů: bibuła » recepta = obojí je vlastně list papíru; deska » tablica, skateboard = mají stejný tvar plochého prkna; farba » krew = zde by se podobnost mohla odkázat na sytě rudou barvu krve; kartka » kartkówka » sprawdzian = z původního slova se pomocí koncovky –ówka stal derivát. V tomto případě je vysvětlení podobnosti stejné jako u slova „bibuła“ ;

O něco méně bylo ustálených slovních spojení (4), např.: brać na warsztat nebo kwadrans studencki. Slova, která se shodovala na základě přeneseného významu bylo (3). Např.: metal » metal = první slovo znamená kov, druhé hudbu. Kov je tvrdý stejně tak jako metalovou hudbu popisují její příznivci; złoto » złoty strzał » dawka śmiertelna = první je drahý kov a druhé smrtelná dávka drog, v obou případech slovo „zlatý“ nebo jeho derivát znamená něco výjimečného. Ostatní slova, která nebyla žádným způsobem podobná (3).

Z porovnání jsem pak dále zjistila, že největší počet vybraných slov pochází z běžné konverzace (10). Dále pak z tisku a slangu z prostředí narkomanů (3), z Internetu (2), z filmu, počítačového slangu, knih a z dopisů autorovi (1).

Každým dnem slangových výrazů přibývá a jazyk se mění. To, co před deseti lety znamenalo určitou věc, má dnes již úplně jiný význam. Je opravdu těžké se v této oblasti orientovat. Kniha Macieje Czeszewskeho vznikala 10let a termíny, které v ní jsou uvedeny, již za tu dobu určitě několikrát změnil svůj význam. Sám Czeszewski se o tom zmiňuje. Bylo pro něj tedy velmi těžké zaznamenat opravdu aktuální jazyk a samotná kniha je pouze stručným příkladem hovorové polštiny. Použité analyzované termíny s určitostí mají ještě mnoho dalších slangových synonym.

6. FRAZEOLOGISMY

Frazeologismy jsou ustálenými slovními spojeními s přeneseným významem a nezaměnitelným slovosledem.

Některé termíny ze slovníku v této práci byly použity k vytvoření frazeologismů, aby si každý mohl představit, jak taková slovní spojení vznikají.

Pro přehlednost jsou tato slova a vzniklé frazeologismy opět označeny tučným písmem a jsou k nim uvedeny příklady použité ve větách.

Biel » **biała plama** – toto slovní spojení vyjadřuje nevysvětlené a neznámé fakta z minulosti z pravidla promlčené např. z politických důvodů (jedná-li se třeba o historii nějakého národa apod.) „*Wrzód Katyński nabrzmiałby w Polsce i zaognił się jeszcze bardziej, gdyby katyńska biała plama została wypełniona tak absurdalnym ochłapem prawdy historycznej.*“

»**Białe małżeństwo** – Formální manželství, ve kterém nebyla naplněna jeho podstata.

„*O białym małżeństwie tej pary mówiono od dawna.*“

Deska » **od deski do deski** – termín se vyskytuje většinou ve spojení se slovesy czytać, przeczytać. V češtině - číst, přečíst. Znamená to přečíst knihu od začátku až do konce. „*Przeczytał od deski do deski czerwcowy numer paryskiego czasopisma.*“

»**Ostatnia deska ratunku** – jediný možný způsob záchrany, jediné východisko z nějaké situace. „*Ostatnią deską ratunku dla trenera był medal olimpijski.*“

Farba » **puścić farbę** – do češtiny volně přeloženo jako „kápnout božskou“ nebo „přiznat barvu“. Znamená to přiznat něco, co člověk do té doby skrýval, svěřit se. „*On jest człowiekiem bardzo dystretnym i nie chce puścić farby na ten temat.*“

Jasny » **jak grom z jasnego nieba** – většinou se používá ve spojení se slovesem spaść, což v češtině znamená - spadnout. Najednou, nečekaně. „*Ta wiadomość spadła na nas zupełnie nieoczekiwanie, jak grom z jasnym nieba.*“

Linia » **po linii najmniejszego oporu** – nejčastěji používané ve spojení se slovesy iść, pójść – jít. Vybrat si nejjednodušší cestu k dosažení cíle. „*W drodze do sesji egzaminacyjnej idę po linii najmniejszego oporu.*“

Mieszanina » mieszaný » z mieszanymi uczuciami – Doslova přeloženo – se smíšenými pocity, což znamená nebýt si něčím tak úplně jistý. „*Z mieszanymi uczuciami słuchaliśmy komunikat szkoły.*“

Nóż » mieć nóż na gardle » V tomto příkladu se čeština od polštiny opět neliší, jelikož české slovní spojení je identické. A sice – mít nůž na krku. Znamená to být v těžké situaci, které řešení ne vždy bývá správné. „*Mam teraz nóż na gardle i muszę szybko się zdecydować.*“

»**Postawić, stawiać sprawę na ostrzu noża** – Určitou situaci tzv. vyhrotit. Jinak také – dát ultimátum, neshodnout se na kompromisu, bezpodmínečně žádat vyřešení situace. „*Nie zgadzała się z jego postępowaniem, więc postanowiła postawić sprawę na ostrzu noża, żeby zmusić go do rozwiązania.*“

»**Wbić, wbijać komuś nóż w plecy** – někoho zradit, podrazit někomu nohy (v přeneseném významu). „*Ufałam jej a ona wbiła mi nóż w plecy.*“

Olej » mieć olej w głowie – být chytrý, pohotový, důmyslný a umět si se vším hravě poradit. „*Miał dość oleju w głowie by zrozumieć, że przyszły nowe czasy.*“

»**Nudny jak flaki z olejem** – velice nudný. „*Wczorajsza lekcja matematyki była nudna jak flaki z olejem.*“

Plama » plama na honorze – něčí čest byla uražena. „*Oskarżono go a teraz musi oczyścić się z plam.*“

Plótno » zblednąć jak plótno – úplně zblednout. „*Zrobiło mu się niedobrze a zbladł jak plótno.*“

Srebro » żywe srebro – někdo velice aktivní, energický. Většinou se takto mluví o dětech nebo o osobách velmi mladých. „*Chłopczyk sąsiadów to takie żywe srebro.*“

Sztuka » ale sztuka! – umění udělat něco výjimečného, neobvyklého. Udělat něco, co se jen tak někomu nepodaří. „*Ale sztuka trafić dwa razy w to samo miejsce!*“ Toto slovo můžeme použít i v ironickém smyslu. „*Co za sztuka! Nawet ja bym to potrafiła zrobić.*“

Jak si můžete všimnout, některé frazeologismy se jeví jako logické a srozumitelné např. *jak grom z jasnego nieba* – je jasné, že tím někdo vyjadřuje něco nečekaného a zaskakujícího. Nebo např. *wbić nóż w plecy*. Zde také není potřeba vysvětlení. Navíc se tato slovní spojení dají převést i do češtiny a mají stejný význam – *jako blesk z čistého nebe, vrazit kudlu do zad*. Analýza ovšem také ukazuje, že některá slovní spojení nejenže nemají v češtině své ekvivalenty, ale také se nedají logicky odvodit. Jsou to např. *mieć olej w głowie, nudny jak flaki z olejem, białe małżeństwo*.

7. TÉMATICKÉ PRACOVNÍ LISTY PRO VÝUKU PŘEKLADU A TLUMOČENÍ

A. Slovní zásoba – výtvarné techniky

PL	ČJ
A	A
Amator	Amatér
Akwarela	Akvarel
Atrament	Inkoust
Artysta	Umělec
B	
Blat	Podložka
C	
Cyklop	Kyklop
E	
Eksponat	Exponát
F	
Farba	Barva
Farba akrylowa	Akrylová barva
Farba wodna	Vodová barva
Farba plakatowa	Plakátová barva
Farba temperowa	Temperová barva
Fotografia	Fotografie
G	
Grafika	Grafika
Gwasz	Kvaš
I	
Iluminacja	Iluminace
K	
Komiks	Komiks
Konsystencja	Konzistence
Kolekcjoner	Sběratel
Krajobraz	Krajinka
L	
Lakier	Lak
Laserunek	Glazura

M	
Malarka	Malířka
Malarstwo	Malířství
Malarz	Malíř
Metal	Kov
Mur cyklopowy	Kyklopské zdivo
O	
Olej	Olej
Ołówek	Tužka
P	
Paleta	Patela
Papier	Papír
Pastel	Pastel
Pędzel	Štětec
Plótno	Plátno
Płyta wiórowa	Dřevotřísková deska
Podłóże	Podložka
Połysek	Lesk
R	
Reprodukcja	Reprodukce
Rozpuszczalnik	Ředidlo
Rysunek	Kresba
Rzeźba	Socha
Rzeźbiarz	Sochař
Rzeźbiarka	Sochařka
S	
Szpachla	Špachtle
Sztaluga	Malířský stojan
T	
Technika akwarelowa	Akvarelová technika
Technika olejna	Olejová technika
Tempera	Tempera
Tuba	Tuba
Tusz	Tuš
W	
Woda	Voda
Wosk	Vosk

B. Polsko – český, česko – polský oddíl

MALARSTWO AKRYLOWE

Malarstwo akrylowe to wszechstronna technika malarska, gdyż umożliwia malowanie zbliżone do techniki olejnej lub akwarelowej. Tajemnica tkwi w farbie akrylowej. Farby akrylowe pakowane w tuby, mają konsystencję farby olejnej, zachowują ślad pędzla czy szpachli i co ważne, mają niższą cenę niż oleje i szybciej schną, chociaż to może być również wadą, jeśli artysta długo operuje farbą na podłożu.

Proces jej schnięcia, który trwa od 15 minut do kilku godzin, można przedłużyć, spryskując obraz wodą lub używając odpowiednich środków opóźniających wysychanie, a farby należy kłaść na specjalne palety do akrylu, utrzymujące wilgoć.

Podobrazia stosowane w malarstwie akrylowym również są różnorodne. Do najczęściej używanych podłoży należy: płótno, papier, płyta wiórowa, drewno, metal, a nawet ściany i mury, ponieważ farby akrylowe są dostępne również w sprayu dla amatorów techniki graffiti. W trakcie pracy można akryl zmywać wodą i nie trzeba wtedy używać rozpuszczalników do czyszczenia pędzli, natomiast po wyschnięciu warstwa farby jest wodoodporna i szybko

można nakładać kolejne warstwy, zarówno kryjące, jak i laserunkowe.

Farba akrylowa jest trwała, elastyczna, odporna na starzenie, nie żółknie, nie kruszeje – wszystkie te właściwości przyczyniają się do coraz większej popularności tego medium malarskiego wśród artystów i hobbystów. Farby te są stosunkowo „młode”. Karierę rozpoczęły w

latach 50-tych XX wieku. Wśród artystów, którzy tworzyli techniką akrylową, można wymienić: Marka Rothko, Jacksona Pollocka i malarzy pop artu, takich jak: Andy Warhol i Roy Lichtenstein.

Dzieła namalowane tą techniką nie wymagają szczególnych warunków przechowywania i ekspozycji, dlatego zdobywają sobie coraz więcej zwolenników także wśród kolekcjonerów.

Ćwiczenia:

1. Przeczytaj uważnie tekst a następnie spróbuj własnymi słowami opowiedzieć treść nie używając słownika.
2. Przeczytaj tekst i przetłumacz pierwszy akapit na język polski.
3. Odszukaj w tekście jak najwięcej zalet FARB AKRYLOWYCH
4. Połącz najbardziej logiczne wyrażenia:

eksponat

konsystencja

malarstwo

sztuka

kolekcjoner

szpachla

krajobraz

ołówek

rozcienzalnik

sztalugi

technika

natura

szkie

dielo

komiks

niskoaromatyczny

martwa

miasta

twardy

zdjęciowy

muzealny

farb olejnych

rzeźbiarska

obrazów

drewniana

barokowe

sztuki

malarskie

węglem

malarskie

5. Uzupełnij podane zdania wyrazami z nawiasów we właściwej formie:

Był ciepły niedzielny poranek. Janusz wstał w pół do ósmej i ze względu na piękny .....(**krajobraz**), który zobaczył patrząc z okna, postanowił wyjść w plener i namalować kilka ..... (**obraz**). Zawsze chciał stworzyć coś równie fantastycznego jako były dzieła ..... (**mistrz**) impresjonistycznych, takich jak

Claude Monet czy Edgar Manet. Janusz, myśląc o .....(**malarstwo**) zawsze wspominał babcię, która była .....(**kolekcjonerka**). Przygotował sobie więc nowe .....(**pełdzel**) i używaną .....(**paleta**) a poszukał na strychu drewnianych .....(**sztaluga**), które kupił w zeszłym roku na targach dzieł .....(**sztuka**) epoki secesyjnej.

Kiedy był małym chłopcem, jego rodzice bardzo chcieli, aby Janusz został .....(**artysta**). Starali się, aby chłopiec przyswoił sobie różne .....(**technika**) artystyczne a zaznajomił się również z biografiami znanych .....(**autor**). Janusz najbardziej lubił technikę .....(**akwarel**), ale bardzo często używał też farb .....(**tempera**) lub narzędzi do .....(**rysowanie**). Bardzo często używał różnego rodzaju .....(**węgiel**), twardych ..... (**ołówek**) lub pełzli o miękkim .....(**włosie**).

Kiedy miał 15 lat, jego babcia zabrała go na wystawę w Warszawie. Janusz dokładnie pamięta niezliczoną ilość przepięknych .....(**eksponat**) i .....(**rzeźba**), które wyglądały jak żywe. Oczy wysmukłych .....(**posąg**) jakby obserwowały każdy ich krok. Często wtedy marzył o karierze znanego .....(**malarz**). W szkole najbardziej lubił malować .....(**portret**) i .....(**martwa**) .....(**natura**). Nauczyciele mówili mu, że posiada wielki talent, który powinien rozwijać.

Od tych czasów Janusz stara się każdą, wolną chwilę poświęcić .....(**sztuka**). Odwiedza muzea i wystawy, czyta książki dotyczące różnych .....(**technika**) .....(**artystyczna**) i spotyka się z ciekawymi przedstawicielami sztuki .....(**malarska**).

6. Napisz krótki esej na temat: **Jak wygląda obraz malowany moją ręką.**

7. Wyszukaj odpowiednie objaśnienia podanych słów:

a) Kolaż	- technika malarska. Jest to łagodne przejście z ciemnych partii obrazu do jasnych, dające mgliste efekty
b) Gwasz	- obraz wytworzony za pomocą światła i aparatu

c) Akwarel	- technika artystyczna wykonywana najczęściej z kamienia, marmuru lub drewna
d) Farba	- tworzenie kompozycji obrazu z różnych materiałów (naprz. gazeta, tkanina, fotografia)
e) Sfumato	- farba wodna z domieszką kredy lub bieli, posiadająca właściwości kryjące a jednocześnie nazwa techniki malowanej tą farbą
f) Pastel	- technika wykonywana farbami wodnymi
g) Fotografia	- średniowieczne zdobnictwo książkowe
h) Patchwork	- substancja służąca do pokrywania powierzchni dowolnych przedmiotów
i) Rzeźba	- technika malarska oraz środek rysunkowy, służący do nanoszenia kolorowych pigmentów na podłoże
j) Iluminacja	- metoda szycia, w której zszywa się małe kawałki materiału

8. Uzupełnij podane zdania odpowiednim wyrazem we właściwej formie, i kolejności:

gwasz, cyklop, komiks, akwarel, rzeźba, tempera, kariatyda

1. Przemieszanie etniczne ludności w epoce hellenistycznej widoczne jest w rysach ..... postaci.
2. W Polsce pierwsze próby tworzenia ..... inaczej tzw. sekwencyjnych opowieści obrazkowych pojawiły się w okresie międzywojennym.
3. W kupionej przez Anię książce można znaleźć między innymi również kilka rad, jak malować .....
4. Na wystawionym obrazie dokładnie widać poszczególne warstwy farby .....
5. Mur ..... skonstruowany był z dużych, nieobrobionych głazów, często uszczelniony gruzem i gliną.
6. Zwiedzając Grecję, najbardziej zaciekało mnie kilka ....., tych przepięknych posągów kobiet, które w starożytnej Grecji funkcjonowały jako podpory architektoniczne.
7. Bez tego okropnego ..... twoja kolekcja obrazów wyglądałaby lepiej.

MISTRZ SZPACHLI - *Włodzimierz Terlikowski*

Na przedwczorajszej aukcji domu Rempex pojawił się obraz Włodzimierza Terlikowskiego "Kwiaty i figurka Buddy". Efektowny, dekoracyjny i - jak na Terlikowskiego – rozległy olej wystawiono z ceną wyw. 40 tys.

Jego obrazy w większej liczbie trafiły do Polski dopiero na początku lat 90. zeszłego wieku. Nic w tym osobliwego, gdyż urodzony w 1873 r. w Poraju koło Łodzi syn urzędnika kolejowego bardzo wcześnie opuścił i dom rodzinny, i ojczystą ziemię. Ruszył w świat i odwiedzić miał prócz zachodniej Europy także północną Afrykę, Indie, Australię i Nową Zelandię. Na życie i na wędrowanie zarabiał, jak się tylko dało - imał się ponoć najdziwniejszych zajęć. Na krótko przed I wojną światową jako mężczyzna dojrzały osiadł w Paryżu.

Malarskie wykształcenie zdobył w Monachium i w Paryżu, w pracowni Laurensa. Bardzo szybko wypracował własną technikę i charakterystyczny, niezwykły styl. Swe obrazy raczej budował, niż malował. Grube, nieomalże przestrzennie rozrzeźbione warstwy farby nakładał szpachlą, a najpewniej posługiwał się też palcami. Terlikowski był także autorem licznych portretów. Portretował także artystów, w tym Bourdelle'a, albo Bolesława Biegasa. Portrety to kolejny dowód mistrzowskiego opanowania specyficznej techniki malarskiej.

W Paryżu był Terlikowski artystą znanym, dość popularnym. Wysoki, chudy jak tyka, z ascetyczną twarzą, był charakterystycznym gościem artystycznych biesiad. Wystawiał w latach I wojny światowej, w latach 20. i 30., w renomowanych galeriach i na licznych wystawach zbiorowych, również organizowanych przez środowisko malarzy polskich. Miał też wystawy w Poznaniu i w Warszawie. W 1920 r. został odznaczony Legią Honorową. Jego prace chętnie kupowali francuscy kolekcjonerzy, ale i liczące się muzea, m.in. w Bordeaux, Marsylii, Lyonie. W latach 20. doczekał się aż trzech nieco egzaltowanych monografii książkowych.

Na naszym rynku aukcyjnym w większości pojawiają się prace Terlikowskiego importowane z Francji. Na początku lat 90. kolekcjonerzy często postrzegali jego obrazy jako pólamatorską, dekoracyjną masówkę. Osiągały one wtedy ceny bardzo umiarkowane.

Stosunek do twórczości Terlikowskiego zaczął się zmieniać pod koniec lat 90. Wtedy jego efektowna "Martwa natura z chińską wazą i figurką" osiągnęła w domu Polswiss Art. 19 tys.

Kariera malarstwa Włodzimierza Terlikowskiego do niezły przykład przywrócenia naszej pamięci i naszym zbiorom twórczości niedocenianej, zapomnianej, nieobecnej. Przywrócenia nie przez muzea i ministerialnych urzędników, lecz przez niewidzialną rękę rynku.

9. Przeczytaj uważnie tekst a następnie wstaw P lub F (prawda – fałsz)

- Terlikowski wystawiał swoje obrazy w renomowanych galeriach. Był bardzo popularnym np: w Paryżu.
- Obraz "Kwiaty i figurka Buddy" był namalowany techniką olejną.
- Terlikowski nie lubił artystycznych biesiad.
- Charakterystycznym dla Terlikowskiego był oryginalny styl i własna technika, jaką malował obrazy.
- Na początku lat 90. kolekcjonerzy często postrzegali jego obrazy jako pólamatorską, dekoracyjną masówkę.
- Włodzimierz Terlikowski odwiedził np. Afrykę, Australię i Nową Zelandię, ale zawsze żałował, że nie udało mu się zwiedzić Indie.
- Obraz "Kwiaty i figurka Buddy" wydawał się krytykom za mało efektowny.
- Obrazy Terlikowskiego za bardzo nie ciekawiły francuskich kolekcjonerów.
- Terlikowski był kuzynem Bolesława Biegasa.
- Terlikowski używał do nakładania farb na płótno również palców.

10. Wyobraź sobie, że jesteś artystą. Napisz kilka słów o technice, jaką chciałbyś użyć, tworząc swoje dzieła. Może to być technika dowolna a nawet własna.

11. Znajdź błędy w podanych zdaniach. Uwaga- niektóre zdania są poprawne:

- Dzieła namalowane tą techniką nie wymagają szczególnych warunków przechowywania i eksponowania.

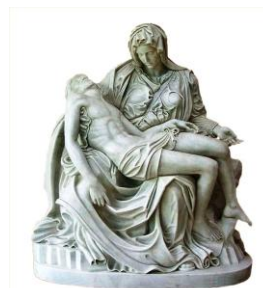
- Trudność malarstwa akwarelistycznego wynika z tego, że nie wiadomo do końca, jak rozleje się plama farby.
- W pracy malarza pomocne są np. guma arabijska, taśmy do przyklejania papieru, gombki i waciki do usuwania nadmiaru farby.
- Od wieków najpopularniejszym podłożem do rysowania jest papier, dostępny w wielu odmianach i kolorach.
- Podkłady do malowania tą techniką to głównie bardzo chłonnisty papier o wyraźnej, chropowatej fakturze.
- Technika pastela upowszechniła się w XVIII wieku, głównie w portretach, a popularność zdobyła dzięki impresjonistom.
- Pozłocenie drewna odbywa się zgodnie z wielowieką tradycją.
- Dzieła największych mistrzów wykonywane były techniką olejną.
- Najstarsze rysunki naskalne wykonywano węglanem roślinnym.

12. Podane nazwy dopasuj do obrazków:

pędzel, paleta, sztaluga, tuba, atrament, kreda, krajobraz, rzeźba, szpachla, kredka

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

13. Z podanymi wyrazami lub z innymi formami tych wyrazów utwórz zdania:

kolaż, inspiracja, gwasz, animacja, torzo

14. Uzupełnij zdania poniżej odpowiednimi czasownikami:

I) pomalować, wymalować, obmalować, domalować

- a) Kiedy mój wujek dokończył portret pana z okularami, to ja mogłem ..... wąsy.
- b) Zastanawiała się, jak ..... oczy, żeby wyglądać ładnie.
- c) Jeszcze się ciągle nie zdecydował, jak ..... pokój gościnny.
- d) Dziecku wystarczy chwila, aby ..... meble ze wszystkich stron.

II) narysować, wyrysować, dorysować, wrysować

- a) Otrzymał te kredki miesiąc temu a już zdążył je .....
- b) Student powinien ..... do projektu jeszcze kilka obrazów.
- c) Wystarczy tylko ..... kilka postaci i rysunek gotowy.
- d) Na lekcji plastyki uczniowie mieli ..... rzecz, którą lubią najbardziej.

III) przykleić, wkleić, nakleić, odkleić

- a) Nie podobał mu się ten kolorowy obrazek, więc postaram się go .....
- b) W szkole średniej nauczył się, jak ..... napisy do filmu.
- c) Ten klej zasycha tak szybko, że bardzo łatwo można ..... się do tuby.
- d) Nie możesz wysłać ten list, zapomniałeś ..... znaczek.

C. Klíč k úlohám

Ćwicz. 2 - str. 5

Malba akrylem je všestranná malířská technika, která umožňuje malbu podobnou technice olejové nebo akvarelové. Tajemství je v akrylové barvě. Akrylové barvy v tubách mají konzistenci olejové barvy a uchovávají stopu po štětci nebo špachtli a také, co je důležité, mají nižší cenu než barvy olejové a rychleji schnou. I když rychlejší schnutí může být nevýhodou, jestliže umělec s barvou na podkladu pracuje dlouho.

Ćwicz. 3 – str. 5

Zalety farb akrylowych: zachowują ślad pędzla albo szpachtli, mają niższą cenę, akrylowe są dostępne również w sprayu, farby akrylowe można zmywać wodą (malarz nie musi wtedy używać rozpuszczalników), po wyschnięciu warstwa farby akrylowej jest wodoodporna, farba jest trwała, elastyczna, odporna na starzenie, nie żółknie, nie kruszeje

Ćwicz. 4 – str. 5

eksponat

konsystencja

malarstwo

sztuka

kolekcjoner

szpachla

krajobraz

olówek

rozcieńczalnik

sztalugi

technika

natura

muzealny

farb olejnych

barokowe

rzeźbiarska

obrazów

drewniana

miasta

twardy

niskoaromatyczny

malarskie

olejna

martwa

szkie

dielo

komiks

węglem

sztuki

zdjęciowy

Ćwicz. 5 – str. 5

Był ciepły niedzielny poranek. Janusz wstał w pół do ósmej i ze względu na piękny **krajobraz**, który zobaczył patrząc z okna, postanowił wyjść w plener i namalować kilka **obrazów**. Zawsze chciał stworzyć coś równie fantastycznego jako były dzieła **mistrzów** impresjonistycznych, takich jak Claude Monet czy Édouard Manet. Janusz, myśląc o **malarstwie** zawsze wspominał babcię, która była **kolekcjonerką**. Przygotował sobie więc nowe **pędzle** i używaną **palette** a poszukał na strychu drewnianych **sztalug**, które kupił w zeszłym roku na targach dzieł **sztuki** epoki secesyjnej.

Kiedy był małym chłopcem, jego rodzice bardzo chcieli, aby Janusz został **artystą**. Starali się, aby chłopiec przyswoił sobie różne **techniki** artystyczne a zaznajomił się również z biografiami znanych **autorów**. Janusz najbardziej lubił technikę **akwarelową**, ale bardzo często używał też farb **temperowych** lub narzędzi do **rysowania**. Bardzo często używał różnego rodzaju **węgli**, twardych ołówków lub pędzli o miękkim **włosiu**.

Kiedy miał 15 lat, jego babcia zabrała go na wystawę w Warszawie. Janusz dokładnie pamięta niezliczoną ilość przepięknych **eksponatów** i **rzeźb**, które wyglądały jak żywe. Oczy wysmukłych **posagów** jakby obserwowały każdy ich krok. Często wtedy marzył o karierze znanego **malarza**. W szkole najbardziej lubił malować **portrety** i **martwą naturę**. Nauczyciele mówili mu, że posiada wielki talent, który powinien rozwijać.

Od tych czasów Janusz stara się każdą, wolną chwilę poświęcić **sztuce**. Odwiedza muzea i wystawy, czyta książki dotyczące różnych **technik artystycznych** i spotyka się z ciekawymi przedstawicielami sztuki **malarskiej**.

Ćwicz. 7 – str. 6

kolaż – tworzenie kompozycji obrazu z różnych materiałów (naprz. gazeta, tkanina, fotografia)

gwasz – farba wodna z domieszką kredy lub bieli, posiadająca właściwości kryjące a jednocześnie nazwa techniki malowanej tą farbą

akwarel – technika wykonywana farbami wodnymi

farba – substancja służąca do pokrywania powierzchni dowolnych przedmiotów

sfumato – technika malarska. Jest to łagodne przejście z ciemnych partii obrazu do jasnych, dające mgliste efekty

pastel — technika malarska oraz środek rysunkowy, służący do nanoszenia kolorowych pigmentów na podłoże

fotografia – obraz wytworzony za pomocą światła i aparatu

patchwork - metoda szycia, w której zszywa się małe kawałki materiału

rzeźba – technika artystyczna wykonywana najczęściej z kamienia, marmuru lub drewna

iluminacja – średniowieczne zdobnictwo książkowe

Ćwicz. 8 – str. 7

8. Przemieszanie etniczności ludności w epoce hellenistycznej widoczne jest w rysach **rzeźbionych** postaci.
9. W Polsce pierwsze próby tworzenia **komiksów** inaczej tzw. sekwencyjnych opowieści obrazkowych pojawiły się w okresie międzywojennym.
10. W kupionej przez Anię książce można znaleźć między innymi również kilka rad, jak malować **gwaszem**.
11. Na wystawionym obrazie dokładnie widać poszczególne warstwy farby **temperowej**.
12. Mur **cyklopowy** skonstruowany był z dużych, nieobrobionych głazów, często uszczelniony gruzem i gliną.
13. Zwiedzając Grecję, najbardziej zaciekało mnie kilka **kariatyd**, tych przepięknych posągów kobiet, które w starożytnej Grecji funkcjonowały jako podpory architektoniczne.
14. Bez tego okropnego **akwarelu** twoja kolekcja obrazów wyglądałaby lepiej.

Ćwicz. 9 – str. 9

- Terlikowski wystawiał swoje obrazy w renomowanych galeriach. Był bardzo popularnym np: w Paryżu. - **P**
- Obraz "Kwiaty i figurka Buddy" był namalowany techniką olejną. - **P**
- Terlikowski nie lubił artystycznych biesiad. - **F**
- Charakterystycznym dla Terlikowskiego był oryginalny styl i własna technika, jaką malował obrazy. - **P**
- Na początku lat 90. kolekcjonerzy często postrzegali jego obrazy jako półamatorską, dekoracyjną masówkę. - **P**

- Włodzimierz Terlikowski odwiedził np. Afrykę, Australię i Nową Zelandię, ale zawsze żałował, że nie udało mu się zwiedzić Indii. – **F**
- Obraz "Kwiaty i figurka Buddy" wydawał się krytykom za mało efektowny. – **F**
- Obrazy Terlikowskiego za bardzo nie ciekawiły francuskich kolekcjonerów. – **F**
- Terlikowski był kuzynem Bolesława Biegasa. – **F**
- Terlikowski używał do nakładania farb na płótno również palców. – **P**

Ćwicz. 11 – str. 9

- Dzieła namalowane tą techniką nie wymagają szczególnych warunków przechowywania i eksponowania. ✓
- Trudność malarstwa **akwarelowego** wynika z tego, że nie wiadomo do końca, jak rozleje się plama farby.
- W pracy malarza pomocne są np. guma **arabska**, taśmy do przyklejania papieru, **gąbki** i waciki do usuwania nadmiaru farby.
- Od wieków najpopularniejszym podłożem do rysowania jest papier, dostępny w wielu odmianach i kolorach. ✓
- Podkłady do malowania tą techniką to głównie bardzo **chłonny** papier o wyraźnej, chropowatej fakturze.
- Technika **pastelu** upowszechniła się w XVIII wieku, głównie w portretach, a popularność zdobyła dzięki impresjonistom.
- **Złocenie** drewna odbywa się zgodnie z **wielowiekową** tradycją.
- Dzieła największych mistrzów wykonywane były techniką olejną. ✓
- Najstarsze rysunki **naskalne** wykonywano **węglem** roślinnym.

Ćwicz. 12 – str. 10

sztaluga

rzeźba

kreda

pędzel

tuba

szpachla

paleta

kredka

krajobraz

atrament

Ćwicz. 14 – str. 11

I)

- e) Kiedy mój wujek dokończył portret pana z okularami, to ja mogłem **domalować** mu wąsy.
- f) Zastanawiała się, jak **wymalować** oczy, żeby wyglądać ładnie.
- g) Jeszcze się ciągle nie zdecydował, jak **pomalować** pokój gościnnie.
- h) Dziecku wystarczy chwila, aby **obmalować** meble ze wszystkich stron.

II)

- e) Otrzymał te kredki miesiąc temu a już zdążył je **wyrysować**.
- f) Student powinien **wrysować** do projektu jeszcze kilka obrazów.

- g) Wystarczy tylko **dorysować** kilka postaci i rysunek gotowy.
- h) Na lekcji plastyki uczniowie mieli **narysować** rzecz, którą lubią najbardziej.

III)

- a) Nie podobał mu się ten kolorowy obrazek, więc postaram się go **odkleić**.
- b) W szkole średniej nauczył się, jak **wkleić** napisy do filmu.
- c) Ten klej zasycha tak szybko, że bardzo łatwo można **przykleić** się do tuby.
- d) Nie możesz wysłać ten list, zapomniałeś **nakleić** znaczek.

8. STRUČNÝ SLOVNÍK

Stručný slovník je soubor 200 termínů, které se týkají výtvarných technik, což je téma této bakalářské práce.

Tato slovíčka jsou předmětem analýz, které jsou zde prováděny. Všechny 200 termínů můžete nalézt na disku, který je k této práci připojen. Na tomto disku je také podrobně vysvětlen i jejich význam, uvedena slovní spojení a použití ve větách.

Závěr

V této práci jsem se soustředila na problematiku vyučování i studia polského jazyka z různých hledisek. Nacházela jsem používané pedagogické metody a také metody, které slouží studentům, aby lépe zvládali výuku cizího jazyka. Upozornila jsem na některé problémy, které se mohou vyskytnout častěji a také problémy spojené s překladatelskou praxí.

Provedla jsem analýzu vybraných termínů, které byly součástí stručného slovníku a poukázala jsem na podobnosti a rozdíly, které mezi oběma jazyky jsou.

Napsala jsem shrnutí všech rozborů a poznamenala, jak se termíny převedením na ekvivalenty nebo derivací změnily a jaký je jejich nový význam a zaznamenala rovněž bohatou slovní zásobu, týkající se výtvarných technik a oborů s nimi spjatých. Věnovala jsem se také tvoření frazeologismů a cvičení.

Cílem této práce bylo tedy upozornit na rozdíly mezi polským a českým jazykem a také polský jazyk samotný nejen studentům, ale také nezávislým osobám cekově přiblížit.

Celá práce je psaná srozumitelným jazykem, aby jí byl schopen porozumět každý.

Čerpala jsem z mnoha dostupných zdrojů od odborných publikací (slovníky, knihy týkající se způsobu výuky polského jazyka, gramatiky, tvarosloví apod.) až k internetovým stránkám s tematikou výtvarného umění a způsobu umělecké tvorby v polštině i v češtině.

Shrnutí

Terminologická báze a tematické pracovní listy pro inovaci výuky překladu a tlumočení (výtvarné techniky)

V této bakalářské práci se zabývám analýzou termínů, které se týkají oboru výtvarného umění konkrétně pak výtvarných technik.

Slovíčka jsem vybrala v závislosti na tématu. Jsou to termíny, které se jakýmkoliv způsobem týkají výtvarné výchovy, zařízení, které se většinou používá ke tvorbě obrazů a dekoračních předmětů a také dějin umění.

Tyto termíny ve své práci analyzuji. Tato analýza se týká tvarosloví, fonetiky, didaktických metod nebo na příklad frazeologie.

Abstrakt

Terminological base and thematic worksheets for innovation of the translation and interpretation education (art technics)

Key words: translation polish – czech, tricky words, idioms, teaching methods, art technics, terminology

Here in this thesis deals with analysis of the terms that relate to the areas in detail the techniques of visual art.

Words was chosen in depending on the topic. These are terms that relate in any way artistic education, things, that we can use in making pictures, decorative čems and the histon of art. I make the analysis if these terms. The analysis refers to word-formation, phonetics, teaching methods, for example, or phraseology.

Streszczenie

Baza terminów i tematyczne karty pracy dla inowacji nauki przekładu i tłumaczenia (techniki plastyczne).

Słowa-klucze: tłumaczenie polsko – czeskie, zdradliwe słowa, frazeologizmy, metody dydaktyczne, techniki plystyczne, terminologia

W tej oto pracy licencjackiej zajmuję się analizą terminów, które dotyczą dziedzin sztuki szczegółowo technik plastycznych.

Słówka wybrałam w zależności od tematu. Są to terminy, które jakimkolwiek sposobem dotyczą wychowania plastycznego, sprzętu, który jest zwykle używany podczas tworzenia obrazów i przedmiotów dekoracyjnych oraz dziejów sztuki.

Dane terminy poddaję analizie, która dotyczy słowotwórstwa, fonetyki, metod nauczania czy na przykład frazeologii.

Anotace

Autor: Agata Kajfoszová

Fakulta: Filozofická

Katedra: Slavistiky, sekce polonistiky

Název bakalářské práce: Terminologická báze a tematické pracovní listy pro inovaci výuky překladu a tlumočení (výtvarné techniky)

Vedoucí bakalářské práce: Mgr. Jan Jeništa

Počet znaků: 62 935

Počet příloh: 1

Počet titulů použité literatury: 16

Klíčová slova: polsko – český překlad, zrádná slova, frazeologismy, didaktické metody, výtvarné techniky, terminologie

Bibliografie

- CZESZEWSKI, M., *Słownik polszczyzny potocznej*, Warszawa 2006
- SERETNY, A. – LIPIŃSKA, E., *ABC Metodyki nauczania języka polskiego jako obcego*, Kraków 2005
- SKORUPKA, S., *Słownik frazeologiczny języka polskiego*, Warszawa 1974
- LOTKO, E., *Zrádná slova v polštině a češtině*, Olomouc 1987
- MARKOWSKI, A., *Nowy słownik poprawnej polszczyzny*, Warszawa 1999
- SZYMCZAK, M., *Słownik ortograficzny języka polskiego*, Warszawa 1975
- STRUTYŃSKI, J., *Gramatyka polska*, Kraków 2005
- BAŃKO, M., *Inny słownik języka polskiego*, Warszawa 2000
- DUBISZ, S., *Uniwersalny słownik języka polskiego*, Warszawa 2006
- TRÁVNÍČEK, F., *Slovník jazyka českého*, Praha 1952
- FILIPEC, J. – DANEŠ, F., *Slovník spisovné češtiny pro školu a veřejnost*, Praha 1978
- PETR, J., *Mluvnice češtiny*, Praha 1986
- HALLER, J., *Český slovník věcný a synonymický*
- DUBISZ, S., *Nauka o języku dla polonistów*
- NAGÓRKO, A., *Zarys gramatyki polskiej*, Warszawa 2001
- BEŠTA, T., *Polština pro Čechy*, Praha 1976

Internetové zdroje:

www.google.com

www.onet.pl

www.seznam.cz

Seznam zkratek

apod. – a podobně

tzn. – to znamená

tzv. - tak zvaně

např. – na příklad

podst. jm. – podstatné jméno

příd. jm. – přídavné jméno

rzecz. – rzeczownik

przym. – przymiotnik

č. jedn. – číslo jednotné

l. poj. – liczba pojedyncza

r. m. – rod mužský

r. ž. – rod ženský

r. st. – rod střední

rodz. męsk. – rodzaj męski

rodz. żeński – rodzaj żeński

rodz. nijaki – rodzaj nijaki

N – nominativ (1. pád)

M. – mianownik

zasł. – zasłyszane

komp.- slang komputerowy

Pam.- *Pamiętnik narkomanki* (knížka)

list.- teksty z listów do autora

Inter. – Internet

UA – *Urowadzenie Agaty* (film)

narko. - slang narkomanów i zwiázany z užívaním narkotyków

Mach. - „Machina“ (tisk)

Pol. - „Polityka“ (tisk)

Ślizg – miesięcznik agresywny